בה:

ולדה כמותה מנלן ראמר קרא יהאשה וילדיה

ל) [עי' תוס' כתובות כט. סד"ה אלו וכ"כ עוד

במס׳ ע"ו לו: ד"ה דכתיב

וכו׳ אסיפא דקרא קסמיך ע"ש], ב) יבמות יו. כג., ג'שן (יבמות כג. ע"ש היטב], ג'

ד) שם (יו.) [ניו:] כג. מה.

סח: לקמן עה:, ה) [ע"ז לו:], ו) לעיל כא. גיטין

קיב א מיי פ״ד מהל׳ אישות הלכה טו סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מד סעיף ח:

תורה אור השלם ו. אָם אַדניו יָתֵן לוֹ אִשָּה וְיִלְדָה לוֹ בָנִים אוֹ ָּהָאִשָּׁה הָאִשָּׁה תַהַיָה לַארֹנֵיהַ וְהוּא יַצֵא שמות כא ד . 2. וְלֹא תִתְחַתֵּן בָּם בִּתְּף לא תתן לבנו ובתו לא תַּקַח לְבָנֶר: דברים ז ג 3. בִּי יָסִיר אָת בִּנְךְּ מֵאַחֲרִי וְעָבְדוּ אֱלֹהִים אָבוּרִים וְחָרָה אַף יִיְ בָּכֶּם וְהִשְׁמִידְךָּ מַהַר: דברים ז ִד

4. וְהַסִירָה אֶת שִׁמְלֵת שִׁבְיָה מֵעֶלֶיהְ וְיִשְׁבָה בְּבֵיתֶךּ וּבְכְתָה אֶת אָבִיהְ ְּבָּיֹעֶןּ, וּבְּיִנְיִּנְי בָּי. בְּּ וְאַתַר בַּן תְּבוֹא אֵלֶיהְ וֹבַעלתָה וְהָיְתָה לְךְּ וֹבַעלתָה לְּהָיִתָּה לְךְּ ובעלתה והיתה דברים כא יג: תְּהְיֶין לְאִישׁ שְׁתֵּי האחת אהובה האחת שנואה וילדו לו בָנִים הָאֲהוּבָה וְהַשְׁנוּאָה הבו לשוניאה: דברים כא טו

מוסף תוספות

, א. וקרא לצדדין כתיב לא תתחתן בם בגירותן, אבל בגיותן לית בהו לקוחין ולא תדבק בהן פן יסיר את בנך מאחרי. והשתא . ראי בגירותן לא שייך לרכויי כל המסירים דגרים רבויי כל המסירים דגוים דשאר עממין מישרא שרו דאלת״ה לר״ש דדריש לרכות כל המתירית וימא בגירותן ליהוו בלאו דלא תתחתן וכו׳. לשנ״ל, ב. שאילו היה אותו הבן בכלל ישראל יותר היה לו לההפיד על אותו הבן שהוא נגרר אחר מעש אמו ומתדבק בדרכיה שהיא מגדלתו מקטנותו . הכתוב מקפיד באותו הבן סרה זו. רמנ"ן. שיעבוד ע"ז כמותו. בהסרה הרא"ש. מוק' שלא יטעהו. תוס' יבמות יו. ד"ה יסצוהו. מוס יכמותיה. די ט ואין. ד. דע"כ הקפידה התורה על הסרת הבת כהסרת הבן ממש אלא רמש״ה כללינהו לפי שאינן שוין דבן דוקא ולא בן הבן אבל בת בין בה בין בבנה איכא הקפדה. לענ"ל. ה. דשאר אומות מנהג אבותיהם בידיהם. םס. ז. וקשה הא קרא בז׳ אומות כתיב ואמאי הוה לן לאוקמי לרבנן בכל אומות דאי משום דהוה ילפינז מז' אומות שאני הנך דמסירי טפי וי״ל כיון דלא דרשי טעמא דקרא

תום' ר"י הזקן

פרכא נמי לא שייך

תהיה לאדוניה. בעבד עברי שרבו מוסר לו שפחה כנענית, וקאמר שהבנים עבדים כמו השפחה. כי יסיר. לעיל

ולדה במוה מנדן. לפום ריהטא משמע דה"פ נימא דישראל הבא על השפחה הולד כשר והיכי נוכל להכשיר באין קידושין ויש עבירה יותר מיש קידושין ויש עבירה 🗣 ואמר דהולד הולך אחר הפגום וכי תימא דאתא לאשמועינן דאפי׳ בא עליה ממזר הולד כמוה

> ולא לטמא לו ולא לייבם אשת אחיוף ולא לפטור אשת אביו מיבום: אמר קרא לא תתחתן בם. פירש בקונטרם לא יהא לך בהם תורת חתנות מיהו קשה שהרי האי קרא לא מיירי י) בעובדי כוכבים דהא גבי ז' עממים הוא דכתיב כדאמר בפרק הערל (יבמות דף עו.) אמר רבא בגרותן אית להו חתנות פירוש איסור לא תתחתן יש בהם ובגיותן לית להן חתנות לא שייך בהו חתנות לעבור עליו משום לא תתחתן לכך פר"ת דגמרא דמייתי קרא לא תתחתן הוי כמו וגומר ומסיפה דקרה דריש דכתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך משמע שאין בה קיחהא והקשה ה"ר יעקב מאורלינ"ש ואימא ה"מ לכתחילה אבל בדיעבד תפסי בה קידושין דכה"ג אמר לעיל (דף סו:) גבי לא יקח איש את אשת אביו ותירן מהר"ר ינחק שי"ש דחין ה"נ אלא סמך אלא תתחתן ואלא תקח

ויש לו מקנה בשחרור הא ליתא

אלא לרבי טרפון (לקמן דף סט.) אבל

ט לרבנן לא ונראה דה"פ ולדה כמוה

מנא לן שלא יהא קרוי בנו לשום דבר

ואפילו כבנו ממזר לא הוי לא ליורשו

דהוי כמו תרי קראי חד לכתחילה וחד לדיעבד ואע"ג ש דאמר לא תתחתן איירי בגירות ה"מ בתר דידענא מסקנא דילפינן דלא תפסי בה קדושין מקרא אחרינא לקמן בסמוך אבל אי לאו הכי טוב היה לאוקמא קרא דלא מתחתן לומר דלא תפסי בה קידושין מלאוקמא בגירות:

בנך הבא מישראלית קרוי בנך. פי׳ נקונטרס דכתיב כי יסיר את בנך מאחרי דקאי אבחך לא תתן לבנו וה"ק בתך לא תתן לבנו משום דכי יסיר בנו בן בתך מאחרי והוא קרוי בנך אבל בנך הבא מן העובדת כוכבים ומבנך אינו קרוי בנך אלא בנה מדלא קאמר על בתו לא תקח לבנך כי תסיר בנך מאחרים אמר רבינא שמע מינה ם (בנך הבא מן העובדת כוכבים) כו׳ אֹ [וא״ת] רבינא היינו דברי רבי יוחנן ומה בא לחדש רבינא מה שלא פירש רבי יוחנן דקאמר רבינא שמע מינה לכך פירש רבינו תם דכי יסיר את בנך קאי אבתו לא תקח לבנך וה"ק כי יסיר החותן את בנך שהוא חתנו מאחריג ומדלא חש הכתוב על בן הבן שמע מינה בנך הנולד לך מאשתך קרוי בנך לפי שהוא מישראל ומישראלית ואין אותו הבא מבנך ומן העובדת כוכבים קרוי בגך אלא בנה ודייק מלישנא דכי יסיר את בגך דמשמע מיעוט וממעט בן בגך מדלא כתיב כי יסירס או כי יסיר את זרעך אבל אכתי לא ידענא מעובד כוכבים הבא על ישראלית מה דינו ואתא רבינא וקאמר שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב גבי בתך לא תתן לבנו כי יסיר את בתך מאחרי ונידוק מינה דעליה הקפיד רחמנא כדדייקינן גבי בתו לא תקח לבנך ומדלא קאמר הכיד שמע מינה דבן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך והקפיד קרא אתרוייהו ולכך לא כתב כי יסיר את בתך מחחרי דמשמע מיעוט מבן בתו עוד פר״ת דכי יסיר קחי אבתו לח תקח לבנך כדמפרש אחותן קאי וה"ק כי יסיר החותן את בנך מאחרי שאין הזרע הבא מהן מתייחס אחר בנך אלא אחר העובדת כוכבים והיינו דאמר ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך והיא הסרה דקאמר קרא ובנך הבא מן הישראלית קרוי בנך דקאמר שמואל

ורבי יוחנן (פיבמות דף ה. ש) לא פירשו כלום בעובד כוכבים הבא על בת ישראל דמילחייהו בישראל הבא מן הישראלית שבעלה ישראל קאמר דהוי בנך ורבינא בא לדקדק שמע מינה בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך מדלא כתיב כי יסיר את בתך שמע מינה דבתך הנשואה לעובד כוכבים ליכא הסרה שהזרע מתייחס אחריה ופי׳ זה קשה לר"י דכי יסיר משמע דמיירי בהסרת יראת שמים כדדרשינן כי יסיר לרבות כל המסירים ומתרגמינן ארי יטעון ית בנך מבתר דחלתי לכך נראה כפר"ת ראשון "שפיר": הביחא לר"ש. פי" דדריש טעמא דקראי ה"נ אמר טעמא דחיתון דאי לא כתיב כי יסיר ה"א מסברא דמיירי משבעה עממים לפי שהם אדוקין בעבודת כוכבים יותר משאר אומותה ולפיכך לא תתחתן וכתב רחמנא כי יסיר לרבות כל המסירין אלא לרבנן דלא דרשי טעמא דקרא א״כ אי לאו קרא יתירא ה"א לא תתחתן מיירי בכל האומות ואיצטריך כי יסיר לומר דוקא בשבעה עממים א"כ בשאר אומות מנליה":

> מהאי קרא כתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תתן לבנך כי יסיר את בנך, מדלא כתיב כי יסיר את בתך כלומר שיסיו העובד כוכבים שהוא חתנך בתך שתתך לו, ש"מ שעליה לא הקפידה תורה דודאי הואיל וגדולה [היא] לא יסידה, אלא מבן שנולד מבתך מהעובד כוכבים קאמר שהעובד כוכבים יסידהו דודאי מדכתיב יסיר לשון זכר ארישיה דקרא קאי וקרי

תהיה לאדוניה נכרית מנלן "אמר קרא 'לא תתחתן בם אשכחנא דלא תפסי בה קידושי ולדה כמותה מגלן יא"ר יוחגן משום ר"ש בן יוחי דאמר קרא נּכֹי יסיר את בנך מאחרי בנך הבא מישראלית קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה אמר רבינא ש"מ בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך יונימא קסבר רבינא ייעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר נהי דכשר לא הוי ממזר לא הוי פסול מיקרי ההוא בשבעה גוים כתיב שאר אומות מנלן א"ק כי יסיר את בנד סלרבות כל המסירים הניחא מלר"ש דדריש מעמא דקרא אלא ילרבגן מ"מ א"ק יואחר כן תבוא אליה ובעלתה וגו' מכלל דמעיקרא אלא תפסי בה קירושין אשכחן דלא תפסי בה קירושין ולדה כמותה מגלן אמר קרא יכי תהיין לאיש וילדו לו כל היכא דקריגן ביה כי תהיינה קריגן ביה וילדו לו וכל היכא דלא קריגן ביה כי תהיינה לא קריגן ביה וילדו לו אי הכי שפחה נמי אין הכי נמי אלא האשה וילדיה תהיה לאדוניה למה לי לכדתניא

משמע דבן הנולד לעובד כוכבים מבתך קאמר שיסירנו העובד כוכבים מאחריו ושמעינן דבן בתך אפילו מן העובד כוכבים קרוי בנך :ש וחין בגך הבח מן העובדת כוכבים קרוי בנך. מדלח כתיב נמי כי תסיר את בנך דנשמע מיניה דקפיד נמי קרא בבתו לא תקח לבנך משום כי תסיר את הבן הכולד לה מבנך אלמא בן העובדת כוכבים אינו קרוי בנך אלא בנה: בנך מישראלית קרוי בנך כו'. לאו מקרא דייק לה אלא ה"ק מדלא קפיד קרא אבן הנולד ממנה ש"מ בנך מישראלית קרוי בנך אבל בנך מן העובדת כוכבים אינו קרוי בנך: ש"מ. מדקרי ליה לבן בת ישראל הבא מן העובד כוכבים בנך: לימה קסבר רבינה עובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל הולד ממור גרסיי. דאתא לאשמועינן דלא שדינן ליה בתר עובד כוכבים ° דנימא עובד כוכבים הוא ואם נתגייר יהא מותר לבא בקהל אלא בתר ישראלית שדינן ליה וכיון שבעבירה נולד הוה ליה ישראל פסול כשאר נולדים ממי שאין עליו קידושין דתנן במתני׳ (לעיל דף סו:) שהם ממורים: ומשני מהכא לא תשמע ממזרות נהי דשמעינן מינה דכשר לא הוי מדשדי ליה בתר

האשה וילדיה וגו'. בשפחה כנענית שייחדה לעבד עברי ואמר קרא דלא ילא הבן חפשי עם אביו: לא תתחתן בס. לא תהא לך בם תורת

חיתון: כי יסיר את בנך. לעיל מיניה כתיב בתך לא תתן לבנו ובתו

לא תקח לבנך וסמיך ליה כי יסיר את בנך מדלא כתיב כי יסיר את בתך

ישראל להיות נולד בעבירה ממזר מיהא לא תשמע מינה כדאמרינן ביבמות (דף מה:) דממזר מאשת אביו יליף מה אשת אב דאין לו עליה קידושין אבל יש לו קידושין על אחרת ועלה כתיב שהולד ממזר דסמיך ליה לא יבא ממזר אף כל שאין לו עליה קידושין אבל יש לו קידושין על אחרת לאפוקי עובד כוכבים דלית ליה קידושין כלל: י פסול מיקרי. כשאר נולדים בעבירה מחייבי לאוין או עשה שאינן ממזרים: האי בשבעה אומות כתיב. לא תתחתן בם וכי יסיר בשבעה גוים שבא"י הוא דכתיב שאר אומות מנלן: דדריש טעמא דקרא. בב"מ (דף קטו.) גבי אלמנה דקאמר עשירה ממשכנין אותה עניה לא ממשכנין אותה דטעמא מאי אמר רחמנא לא תחבול בגד אלמנה 0 מפני שאתה לריך להחזיר לה עבוטה לערב ומחוך כך שאתה יולא ונכנס חמיד אצלה שחרית למשכן וערבית להחזיר אתה משיאה שם רע בשכנותיה. והכי נמי דריש טעמא דחיתון משום כי יסיר ולא אינטריך קרא לפרושי טעמא ואייתר ליה כי יסיר לרבות שאר ⁶⁰אומות. אלא לרבנן אינטריך קרא לפרושי טעמא בז׳ אומות גופייהו ולמעוטי שאר אומות שאינן אדוקין בעבודת כוכבים כמותן כדקי"ל (חולין דף יג:) אומות שבחולה לארץ לאו עובדי עבודת כוכבים הן אלא מנהג אבותיהם בידיהם ולא אייתר ליה ירבה לו נשים ולא יסור לבבוט דלר"ש הוי האי לא יסור יתורא דבלאו פירושה דקרה הוי דרשי׳ ביה טעמה ולרבנן דלה דרשינן טעמה דקרא בעלמא הכא פריש קרא טעמא: ואחר כן. לאחר שתשהא כפי גזירת הכתוב שהתיר לך יפת תואר והיתה לך כתיב 🗣 דריש בה הויה אבל מעיקרא קודם היתר לא קרינן בה והיתהש: וילדו לו. שמתיחם אחר אביו: לא קרינן ביה וילדו לו. אלא אחריה הוא מתיחם: בה כי תהיין כדכתיב (בראשית כב) עם החמור עם הדומה לחמור:

ריבויא ושאר אומות מנלן. ודכוותיה אמר בסנהדרין (דף כא.) גבי לא א"ה שפחה נמי. דולדה כמוה תיפוק לן מהאי קרא דהא לא קרינן

האומר

ממקמיקי פיט ככן שמנד אלמא למל ברוכנים, אלמא אלמל ברוכנים, אלמל ברוכנים, אלמל ברוכנים, אלמל ברוכנים, אלמל ברוכנים שם יו.). ההוא בשבעה גוים כתיב. ושלר עוכדות כוכנים אותר ברוכנים שם יו.). ההוא בשבעה גוים כתיב. ושלר עוכדות כוכנים ן כת הימה מיש בעל המרכז להימה להיש דרריים טעמא דקרא. וככל נמני לנדילה מוחל של לה נמני לול מפכש קרא טעמא הוה מנון דולדה כמוח ושם היו מים לה בכן ולא אינטפיך קרא ופכל שני שימה קרא כי יסיר לתב בכך ולא אינטפיך קרא לפרושי טעמא ואייתר קרא כי יסיר לרבות שאר מסיריון (שם).

מבן מצרי מבוק מהחבר מכבר מרות המלכה. בכב של החל מהלכה כל המלא מתיב כי תסיר את בנך כלומר לא תקח בתו לבנך כי
תסיר היא הבן המלבד בות הבא מן העובד כוכבים קרי בנך, ומדלא מתיב כי תסיר את בנך כלומר לא תקח בתו לבנך כי
תסיר היא הבן הנולד מבנך, ש"מ שלא הקפידה עליו תורה בהסרתו דעובד כוכבים הוא, ובנך שתתן לבתו* הוא שקרי בנך, אבל הנולד לבנך אינו קרוי בנך אלא בנה. קרוי בנך. ש"מ דאתא לאשמועינן שהחתון מביא לעבוד עבודת כוכבים 10 הראויים להיותם ישראלים, ומדלא
[ה"ד] נראה שכך פירושו כי יסיר ענין בפני עצמו וקא דייק מדסמך קרא דכי יסיר דאיירי בעובד עבודת כוכבים לקרא דאיירי בחתון העובד כוכבים, ש"מ דאתא לאשמועינן שהחתון מביא לעבוד עבודת המם, ש"מ דלאו עלייהו קפיד דגדולים נינהו ושניהם ישראל וישראלית הם ולא יסירו, אלא מהבנים היוצאים מהם דבר, ומדסמך חתון דבנך לבתו לכי יסיר ולא סמיך חתון דבתך לבנו ש"מ דההוא לא יסיר מאחרי שישראל (הוא), 1) אלא חתון דבגך לבתו מחייב הבן היוצא מהם (להסיר) מאחרי שאין לו דין ישראל, וה"ק בגך שאתה נותן לה** שהוא מישראלית הוא בגך שעובד השם ואין בגך לבתו מחייב הבן היוצא מהם (להסיר) מאחרי שאין לו דין ישראל, וה"ק בגך שאינו עובד השם אלא הוא בנה והולד® ממזר ואתא רבה לאשמועינן דבתר דידה שדינן ליה וממזר הוא ולא בתר דידיה שאם נתגייר יהיה ראוי לבא בקהל.

.... ב-, ב.... *נדצ"ל ובנך שיוולד מבתך (ד"ו). **אולי צ"ל בנך שבא מבתך שאתה נותן לו וכו' (שם).

מט: סוטה ח. יבמות כג. קטו. סנהדרין טו: [מנחות ב:] יומא כא. [מנחות ב:] מב:, ז) ויבמות כג. בשינוי נובי, ז) ויכנווע כג. בסיסי גדול וע"ש תוס' ד"ה מאן תנא], **ה**) [בדפו"ר: מאחריי, וכנדל"לו. ט) ול"ל תחוותי, וכנדפריין, ט) [בדפוייר: אחר ד"ה בנקדן, ט) [בדפוייר: ישראלית], ט) [בדפוייר נוסף: ישראלן, ט) [דברים כד, יון, מ) ["אונוות" ליתא בדפו"ר ול"ה בנש"ל, ובכת"י: מסירין], () [שם יו, יו], () [בדפו"י: דיש], () ס"א וההיא קרא בשאר אומות מיירי דכחיב ושביח שביו דאילו בשבעה אומות כתיב לא תחיה כל נשמה ולדו כו'. ח"מ, כל [נדל"ל דאמרינן (לעיל סו ע"ב)], (5) [בהגחות רא"מ הורבין מגיה לר׳ אליעזר, ועיין מניט מי מטעור, ועיין רש"ש], ק) [יבמות כב ע"א, ע"ש], ר) [בדפו"ר: בנוכרית, וכ"ה בתוה"ר], ש) [בדפו"ר: דא', ונדל"ל דאמרינן דלא תתחתן], ם) [ל"ל בן בתך הבא מן העובד כוכבים], (Þ ל) [וא"ת מופיע בדפו"ר, וכנראה נשמט בדפו"י וכנרחה נשמט בדפו״י ובמהרש״א הגיה וקשה, ע״שן, 3) [נראה דהליון מראה מקום לריך להיות אחר מיבה של שלה בדילו להיות הוא בשמעתין, (בתוס׳ יבמות נוסף: (ג נטוס יכנות לוסף. משום], ד) [בדפו״ר: שפי׳. ובדפו״ו: שפירש, וגדכנ״ל],

גליון חש"ם

ה) ועי' תוס' יבמות יו.

ולל"ל לבלו, ק) ונרלה

ם [מכייר מבנן, מם [מכום דהוא דיבור חדש ול"ל: הולד ממור. ואתא רבינא

לאשמועינן],

ט) נעי מוס יבנווי ד"ה ואין בנך], ו) שיש להוסיף: באו

-ש"י ד"ח לימא קסבו . רבינא כו' דלא שדינו כו'. עי׳ לקמן עה ע״ב תד״ה ורבי ישמעאל ובמהרש״א : 55

מוסף רש"י

יסיר מאחרי. מדלא כתיב כי תסיר שמע מינה הכי קאמר בתך לא חתן לבנו כי יסיר בעל בתך את בגך שתלד לו בתך מאחרי, אבל אבתו לא תקח לבגך לא קמהדר ולא קרינן ביה כי תסיר בת העובד כוכבים את בנך שתלד מאחרי, אלמא בנך מן העובד כוכבים שילדה לו בתך קרוי בנך ואין בנך הבא מן העובדת כוכנים קרוי בגך ניבמות כג.). דאי נמי יולדת בן לעבודת כוכבים לא בנך כן יכפורת פוכב כנו כק מיקרי ולא קרינן ביה כי תסיר את בנך (שם יד. וכעי״ז דברים ז ד)**. ש״מ** בן בתך הבא מן העובד כוכבים קרוי בנך. מדכתינ כי יסיר את נעך ומוקמינן ליה בבן שמלד